1940 ий
15
МАРТ
№ 25 (638)
Акше 5 ыр.

10-шо ИЙ ЛЕКТЕШ

Чыла элласе пролетарий-шамыч, ушныза!

ӰРВЕЗЕ КОММУНИСТ

ВЛКСМ
Маробком
ден
Горком
орган

СОВЕТСКИЙ СОЮЗ ДЕН ФИНЛЯНДИЯ КОКЛАШТЕ МИРНЫЙ ДОГОВОРЫМ ЗАКЛЮЧИТЛЫМЕ НЕРГЕН

7—12 мартыште Москваште ик могырым СССР-ын Уполномоченныйже-шамыч—СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председатель да Иностранный Паша Калык Комиссар В. М. Молотов йолташ, СССР Верховный Совет Президиумын членже А. А. Жданов йолташ да комбриг А. М. Василевский йолташ да вес могырым Финляндский Республикын уполномоченныйже-шамыч—Финляндия министр-шамыч Советын председательже г-н Рюти Р., министр Паасикиви Ю. К., генерал Вальден К. Р. да профессор Войонмаа В. коклаште военный действийым чарыме да СССР ден Финляндия коклаште мирный договорым заключитлыме вопрос дене переговор каен шоген.

Переговор 1940 ий 12 мартыште Советский Союз ден Финляндия коклаште мирный договорым подписатлымаш дене пытен.

Мирный договорын да тиде договор дек протоколын текстышт ӱлнӧ ончыкталтыт.

Советский Социалистический Республика-шамыч Союз ден Финляндский Республика коклаште Мирный Договор

СССР Верховный Совет Президиум, ик могырым да

Финляндский Республикын Президентше, вес могырым,

кок эл коклаште тӱңалше военный действий-шамычым чараш да чоткыдо взаимный мирный отношенийым ышташ желаний дене руководитлалтын,

взаимный безопасностьым обеспечиватлыме, тиде шотышто Ленинград ден Мурманск ола-шамычын, тугак Мурманский кӱртньӧ корнын безопасностьшым обеспечитлыме точный условийым определитлымаш Договориватлалтше Сторона-шамычын коғыньыштынат интересыштлан келша манын убедитлалтын,

тиде цель дене Мирный Договорым заключитлаш кӱлешлан признатленыт да шке уполномоченныйыштлан назначитленыт:

СССР Верховный Совет Президиум:

Вячеслав Михайлович Молотовым, СССР Калык Комиссар-шамыч Совет Председательым да Иностранный Паша Калык Комиссарым,

Андрей Александрович Ждановым, СССР Верховный Совет Президиум членым,

Александр Михайлович Василевскийым, комбригым,

Финляндский Республикын Президентше:

Ристо Рютим, Финляндский Республика Министр-шамыч Советын Председательжым,

Юхо Кусти Паасикивим, Министрым,

Карл Рудольф Вальденым, генералым,

Вяйнэ Войонмаам, профессорым.

Ончыктымо уполномоченный-шамыч, кӱлеш форма да тичмаш порядок дене составитлымылан признатлыме шке полномочийыштым пред'явитлымек, тидын нерген келшеныт:

I СТАТЬЯ.

СССР ден Финляндия коклаште военный действий-шамыч тиде Договор дек прилагатлыме Протоколышто ончыктымо порядок дене кызытак чаралтыт.

II СТАТЬЯ.

СССР ден Финляндский Республика коклаште государственный граница у линий дене устанавливатлалтеш. Тиде линий почеш Выборг (Виппури) ола дене да остров-шамычге Выборгский залив дене пӱтынь Карельский перешеек, Кексгольм, Сортавала, Суоярви ола-шамычге Ладожский ерын западный ден северный побережийже, Финский заливысе ятыр остров-шамыч, Меркярви деч востокышкыла Куолаярви олаге территорий, Рыбачий ден Средний полуостров-шамычын ужашышт—тиде Договор дек приложитлыме карта дене келшышын—СССР территорий составыш пурталтыт.

Пограничный линийын утларак подробный описанийже Договориватлалтше Сторона-шамычын представительышт гыч ыштыме комиссий дене установитлыме лиеш. Тыгай комиссий тиде Договорым подписатлыме кече деч вара лу кече срокышто ыштыме лийшаш.

III СТАТЬЯ.

Договориватлалтше Сторона-шамыч коктынат икте весым ӱмбак кеч могай нападатлымаш дечат взаимно воздерживатлалташ да Договориватлалтше Сторона-шамыч гыч иктыжын ваштареш виктарыме ни-могай союзымат заключатлаш але коалицийлаште участвоватлаш огыл манын обязатлалтыт.

IV СТАТЬЯ.

Финляндский Республика приложитлыме карта дене келшышын, Ханко полуостровым да тудын йыр юг ден востокышкыла 5 миля да запад ден северышкыла 3 миля радиусышто теңыз территорийым да тудын дек примыкатлыше ятыр остров-шамычым,—тушак Финский заливыш пурымо корнын агрессор-шамыч деч арален кертше военно-морской базым ышташлан, 30 ий сроклан Советский Союзлан арендыш пуаш келша, тидлан Советский Союз кажне ийын 8 миллион финский марка дене тӱлен шогаш тӱңалеш, тидын годымак морской базым аралышаш цель дене тушто кӱлеш наре наземный ден воздушный вооруженный вийым счетеш кучаш Советский Союзлан права пуалтеш.

Финляндский Правительство тиде Договорын вийыш пурымо моментше гыч лу кече жапыште шкенжын чыла войскаже-шамычым Ханко полуостров гыч луктеш да Договорын тиде статьяже дене келшышын, Ханко полуостров тудын воктенсе остров-шамыч дене пырля СССР-ын управленийышкыже кусна.

V СТАТЬЯ.

1920 ийсе Мирный Договор почеш, Финляндийлан Советский государствын добровольно пумо Петсамо область гыч СССР шке войскаже-шамычым луктын обязатлалтеш.

Финляндия, кузе тидым 1920 ийсе Мирный Договор дене предусмативатлыме ыле, Северный Ледовитый океанысе шке побережийжын вӱдлаштыже 100 тонна деч шагал размеран вооруженный судно-шамыч деч посна, ниныжым Финляндия ограничений деч посна кучаш правам иметла, военный ден моло вооруженный судно-шамычым кучаш огыл манын, тугак военный ден моло вооруженный судно-шамычым, нинын тоннажышт кажныжын 400 тонна деч утла лийшаш огыл, 15 деч утым огыл кучаш обязатлалтеш.

Финляндия, кузе тидым тудо Договор денак предусмативатлыме ыле, ончыктымо вӱдлаште подводный пуш ден вооруженный воздушный судно-шамычым кучаш огыл манын обязатлалтеш.

Тугак Финляндия, кузе тидым тудо договор денак предусмативатлыме ыле, тиде побережийыште каласыме судно-шамычлан да нуным вооружатлашлан кӱлеш деч кугу об'еман военный порт-шамычым, военный флотлан база-шамычым да военный ремонтный мастерской-шамычым ышташ огыл манын обязатлалтеш.

VI СТАТЬЯ.

Советский Союзлан да тудын гражданже-шамычлан, кузе тидым 1920 ийсе Договор дене предусматриватлыме ыле, Петсамо область гоч Норвегийыш да мӧнгеш свободный транзитлан права пуалтеш. Ты годым Петсамо областьыште консульствым учредитлаш Советский Союзлан права пуалтеш.

СССР гыч Норвегийыш Петсамо область гоч шупшыктымо груз-шамыч, тугак Норвегия гыч СССР-ыш тудо область гочак шупшыктымо груз-шамыч, транзитный сообщенийым урегулироватлашлан гына кӱ-

Мучашыже 2-шо страницыште.

Родиным аралаш ямде улына

Ончылгече 6 шагат кастене заготзерносо да электромельницасе пашаен-шамычын митингышт эртыш. Советский Союз ден Финляндский республика коклаште мирный договор заключитлыме нерген партийный организацийын секретарьже А. С. Шерстнев йолташ выступатлыш. Тудо шке выступленийыштыже тыге каласыш:

— Таче 12 шагат деч вара Советский Союз ден Финляндия коклаште военный действий пытен. Советский ден финляндский калык-шамыч мирно илаш тӱңалыт. Тиде гана мемнан доблестный Йошкар Армийна шке вийжым пӱтынь тӱнялан эшеат рашак ончыктыш.

Митингын решениешыже тыге возымо: „Французский ден английский буржуазий - шамычын иланышт кӱрылтӧ. Карельский перешейкыште войнан шучко очагше пытаралтын. Ме любой минутыштат родиным аралаш ямде улына“.

Сталинский политикым одобритлышт

13 мартыште Марпединститутын актовый залешыже Советский правительствын Финляндий дене мирный договор заключитлыме лӱмеш кугу митинг лие. Митингыш профессорско-преподавательский состав да институт ден рабфакын студентше-шамыч погыненыт. Митингыште мутым литературный факультетын студентше Шалин йолташ нале. Мемнан правительство, — манеш тудо, — тиде договор дене мирный политикышым да Йошкар Армийын боеспособностьшым адак ик гана ончыктыш.

Митинг Сталинский мудрый политикым тӱрыс одобритлыш.

Н. В. Королев.

Советский правительствын мирный политикыжым саламлат

13 мартыште Максим Горький лӱмеш Поволжский лесотехнический институт ден техникумын студентше, профессоржо, преподавательже да моло пашаенже-шамыч митинг эртен. Митингыште СССР ден Финляндский республика коклаште мирный договорым ыштыме нерген информацийым институтын директоржо В. Я. Векшегонов йолташ ыштен.

Митинг единодушно резолюцийым принниматлен. Резолюцийыште тыге возымо:

— Ме, М. Горький лӱмеш Поволжский лесотехнический институтын студентше, профессоржо, преподавательже да пашаенже-шамыч Советский правительсвын сталинский мирный внешний политикыжым шокшын саламлена. Мемнан славный Йошкар Армий ден Военно-Морской Флот родинынан священный границыжым пудырташ тоштшо-шамычлан шалатыше ударым пуэн кертеш. Мемнан уло мом аралаш, мо дене аралаш да кӧлан аралаш.

Виян лийже мудрый сталинский внешний политика!

Виян лийже мемнан ачана, мудрый вождь, великий Сталин!

49

Советский Социалистический Республика-шамыч Союз ден Финляндский Республика коклаште Мирный Договор

(Мучаш)

леш контроль деч посна, ончымаш ден контроль деч утаралтыт, тугак таможенный пошлина-шамыч дене, транзитный ден моло сбор-шамыч дене огыт облагатлалт.

Транзитный груз-шамычым кӱшан каласыме контролироватлымаш международный сообщенийын установитлалтше обычайже почеш тыгай случайлаште соблюдатлыме формышто гына допускатлалтеш.

Петсамо область гоч Норвегийыш да Норвегия гыч СССР-ыш кайыше, СССР-ын гражданже-шамыч надлежащий советский орган-шамычын пумо паспорт-шамыч основанием свободный транзитный проездлан правам иметлат.

Действоватлыше общий положений-шамычым соблюдатлыме годым вооружатлыме огыл советский летательный аппарат-шамыч Петсамо область гоч СССР ден Норвегия коклаште воздушный сообщенийым поддерживатлашлан правам иметлат.

VII СТАТЬЯ.

Финляндский Правительство СССР ден Швеция коклаште сатум шупшыктымо транзитлан правам Советский Союзлан пуа, да эн кӱчык железнодорожный корно дене тиде транзитым развиватлышаш цель дене СССР ден Финляндия Кандалакша олам Кемиярви ола дене ушышо кӱртньӧ корным кажне сторонаже шке территориешыже кузе гынат 1940 ийыште ышташ кӱлешлан признаватлат.

VIII СТАТЬЯ.

Тиде Договорын вийыш пурымекыже Договариватлалтше Сторона-шамыч коклаште экономический отношений-шамыч уэш ыштaлтыт да тиде цель дене Договариватлалтше Сторона-шамыч торговый договорым заключитлашлан переговорым тӱҥалыт.

IX СТАТЬЯ.

Тиде Мирный Договор тудым подписатлымек тунамак вийыш пура да варажым ратификацийлан подлежатла.

Ратификационный акт-шамычым вашталтымаш лу кече жапыште, Москва олаште эртарыме лиеш.

Тиде Договорым кок оригиналеш, кажныжым русский, финский да шведский йылме дене, Москва олаш, 1940 ий 12 мартыште составитлыме.

В. Молотов.	Ристо Рюти.
А. Жданов.	Ю. Паасикиви.
А. Василевский.	Р. Вальден.
	Вяйнэ Войонмаа.

СССР ден Финляндия коклаште 1940 ий 12 мартыште заключитлыме Мирный Договор дек Протокол

Договариватлалтше Сторона-шамыч военный действий-шамычым чарыме да войска-шамычым Договор дене установитлыме государственный граница шенгек отводитлыме тыгай порядкым устанавливатлат:

1. 1940 ий 13 мартыште ленинградский жап дене 12 часыште кок сторонат военный действий-шамычым чарнат.

2. Военный действий-шамычым чарнаш установитлыме час гыч передовой часть-шамыч шогымо коклаште ик километран нейтральный полоса устанавливатлалтеш, тидын годым первый кечыште, у государственный граница почеш, ик сторонан воинский частьше вес сторонан территорийыштыже улеш гын, тудо ик километрлан отводитлалтеш.

3. У государственный граница шенгек войска-шамычым отводитлымаш да вес сторонан войскаже-шамычын тиде граница дек ончык каймашыже 1940 ий 15 мартыште 10 час гыч Финский залив гыч Лиекс марте пӱтынь граница мучко да 16 мартыште 10 час гыч Лиекс гыч северышкыла тӱҥалеш. Отводитлымаш суткалан 7 километр деч шагал огыл переход дене кажне кечын эртаралтеш, тидын годым вес сторонан войскаже-шамычын ончык каймашыште тыгай расчет дене эртаралтеш, чтобы отводитлыме войска-шамычын тыловой частьышт дене вес сторонан у граница дек выдвигатлыме войскаже-шамычын передовой частьышт коклаште расстояний 7 километр деч шагал огыл лийшаш.

4. Государственный границын посна участкылаштыже отводитлаш, 3-шо пункт дене келшышын, тыгай срок-шамыч устанавливатлалтыт:

а) Тунца-йоки, Куола-ярви, Такала энгер-шамычын истокышт деч, Иоукама-ярви ерын восточный серже участкыште кок сторонат войскашт 1940 ий 20 мартыште 20 часлан отводитлен пытаралтеш;

б) Кухмоноеми деч югышкыла участкыште Латва районышто войска-шамычым 1940 ий 22 мартыште 20 часлан отводитлен пытаралтеш;

в) Лонгаваара, Вяртсила, Маткаселька станций участкыште кок сторонанат войскаштым 1940 ий 26 мартыште 20 часлан отводитлен пытаралтеш;

г) Маткаселька станций, Койцанлахти участкыште войска-шамычым 1940 ий 22 мартыште 21 часлан отводитлен пытаралтеш;

д) Койцанлахти, Энсо станций участкыште войска-шамычым 1940 ий 25 мартыште 20 часлан отводитлен пытаралтеш;

е) Энсо станций, Бате остров участкыште войскашамычым 1940 ий 19 мартыште 20 часлан отводитлен пытаралтеш.

5. Йошкар Армийын войскаже-шамычым Петсамо район гыч 1940 ий 10 апрельлан эвакуироватлен пытараш.

6. Кок сторонанат командованийышт государственный граница шенгек войска-шамычым отводитлыме годым вес сторона дек куснышо олала ден верлаште нуным аралашлан кӱлеш мерым приниматлаш, ола, местечко-шамыч, оборонительный ден хозяйственный сооружевий-шамыч (кӱвар, пӱя, аэродром, казарма, склад, железнодорожный узел, промышленный предприятий-шамыч, телеграф, электростанций-шамыч) локтылмаш да пытарымаш деч аралыме лийышт манын кӱлеш мерым приниматлаш обязатлалтыт.

7. Тиде Протоколын 6-шо пунктыштыжо ончыктымо район, пункт, ола да моло об'ект-шамычым ик сторонан весылан передаватлымыже годым лектын кертше чыла вопрос-шамычым кок сторонанат представительышт верыште разрешатлат, тидлан кок армийынат каен шогымо основной корнышто командований специальный уполномоченный-шамычым ойыра.

8. Военнопленный-шамычым вашталтымаш военный действий-шамычым чарнымаш деч вара лийме семын пеш кӱчык срокыштак, особый соглашений основанием эртаралтеш.

В. Молотов.	Ристо Рюти.
А. Жданов.	Ю. Паасикиви.
А. Василевский.	Р. Вальден.
	Вяйнэ Войонмаа.

XIX областной партийной конференций пашажым пытарыш

12 мартыште конференцийын эр заседанийыштыже ВКП(б) Обком ден ревизионный комиссийын отчетный докладышт почеш прений умбакыже лийын.

Выступатлыше ВКП(б) Обком секретарь М. А. Ончуков йолташ кадр-шамыч дене пашам ыштыме нерген ойлыш.

Партий райком секретарь Шайхетдинов йолташ шке выступленийыштыже ВКП(б) Обкомын пашаштыже лийше ситыдымаш-шамыч нерген ончыктыш.

Марийский АССР Совнарком Председатель Я. И.. Абрамов йолташ содержательный речь дене выступатлыш.

Конференцийын эр заседанийыштыже чылаже 8 еҥ выступатлен. ВКП(б) Обком ял озанлык отдел вуйлатыше Антонов йолташын выступленийже деч вара прений пытаралте.

Тылеч вара В. М. Кушнарев йолташ заключительный мутым ойлен.

Конференций мандатный комиссий вуйлатыше И. Таныгин йолташын отчетшым колышто.

— 1940 ий мартлан Марийский областной парторганизацийыште ВКП(б) член 2.904 еҥ да ВКП(б) членыш кандидат 3.008 еҥ шотлалтеш.

XIX областной партконференцийыште решающий голос правам 201 делегат да совещательный голос правам 46 делегат участвоватла.

Тылеч ончыч эртыше партконференцийыште решающий голос правам 156 делегат да совещательный голос правам 30 делегат лийынныт ыле.

Делегат-шамыч кокла гыч 94 еҥ областной партконференцийыште первый гана участвоватла.

— Мемнан партконференцийын первый делегатше,—манеш Таныгин йолташ,—Йошкар-Ола городской партконференцийыш сайлыме пӱтынь человечествын генийже, мемнан друг да учитель Иосиф Виссарионович Сталин улеш. Делегат-шамыч тиде мут-шамычым шогалын, кужу жап оваций дене вашлийыныт. Конференций уло кумыл дене Сталин йолташым саламлен, Марийский парторганизацийын Ленин—Сталин партийлан, Сталин йолташлан мучашдымын ӱшанымым, преданностьым выражатлен.

Конференций ВКП(б) Обкомын политический линийжым правильныйлан да практический пашажым удовлетворительныйлан признатлен.

Ревизионный комиссийын отчетный докладшым конференций единогласно пеҥгыдемден.

Партий обкомын отчетный докладше почеш резолюций приниматлалтын. Тылеч вара конференцийын эр заседанийже петырналте.

12 мартысе кас заседанийыште конференций ВКП(б) Обкомым да ревизионный комиссийым у составшым сайлен.

Испытанийым „отлично" сдатлаш шонем

Мый испытанийлан ямдылалташ кызытак тӱҥалынам. Мо эртымым эреак повторятлем. Художественный литературым, газетым чарныде лудам.

Мый 1939—1940 тунемме ийын первый пелийжым чыла предмет денат „отлично" да „хорошо" отметка дене пытарышым. Тений IV классым чыла предметге „отлично" да „хорошо" отметка дене тунем пытарен, V-ше классыште тунемаш тӱҥалам.

К. Смоленцев

Кӱшӱл Нольдӱр тӱҥалтыш школын (Кужеҥер район) 4-ше классыште тунемше.

ВЛКСМ ЙОШКАР-ОЛА РАЙКОМЫН МОНДАЛТШЕ УЧАСТКЫЖЕ

Прорабский пунктласе комсомольский организаций - шамычлан пашаштышт поснак кугу полыш кӱлеш.

Туге гынат, Йошкар-Ола комсомол райком прорабпункт пеленсе комсомольский организаций-шамычым монден. Садланак вет Миткинский прорабпунктысо комсомольский организаций (секретарже Х. Шарипов йолташ) пашаже-шамыч коклаште нимогай массово - политический пашамат ыштымаш уке. Кок тылзе жапыште ик комсомольский собранийымат эртарыме огыл. Членский взносымат жапыште огыт пого.

Пашазе-шамыч коклаште соцсоревнованийым шарыме огыл, а комсомольский организаций тидын нерген шоналтымашыжат уке. Ошла прорабпункт пеленсе комсомольский организаціят пашам начарын ышта. Комсомольский организацийын секретарьже Бакланова йолташ нимогай ответственностьым шижмашыже уке.

ВЛКСМ Йошкар - Ола райком прорабпунктласе комсомольский организаций-шамычлан поснак кугу полышым пушаш.

Климантов.

Кечаш нормым утыж дене темат

„Ч е в е р-Ӱжара" колхозышто (Шернур район) комсомолец-шамыч В. Мустаев, М. Мустаев, В. Чемышев да Фонарева кӱй шупшыктымо нормым кече еда 150—170 процентлан темат.

Ф. В. Шабердин.

ВКП(б) МАРИЙСКИЙ ОБКОМЫН У СОСТАВШЫМ САЙЛЫМЕ

12 мартысе кас заседанийыште XIX областной партийный конференций закрытый (тайный) голосований дене ВКП(б) Марийский Областной Комитетын у составшым сайлен.

ВКП(б) Обком членыш сайлыме

1. Абрамов Я. И.
2. Бессонов И. М.
3. Васильев М. В.
4. Васильев П. П.
5. Власов П. В.
6. Галкин И. О.
7. Гребнев И. А.
8. Григорьев А. Г.
9. Иванов М. Н.
10. Иванов Д. А.
11. Кушнарев В. М.
12. Кавалеров Т. И.
13. Куклин З. П.
14. Лопатин С. И.
15. Лоскутова А. Л.
16. Калмыков А. Я.
17. Мамаев Р. М.
18. Маракулин Д. Ф.
19. Николаев Д. Ф.
20. Ончуков М. А.
21. Орликов К. Д.
22. Платов Н. А.
23. Павлов А. В.
24. Румянцев М. М.
25. Рудаков П. А.
26. Рябчиков Н. П.
27. Ролле К. Л.
28. Семенов Н. А.
29. Стемасов И. А.
30. Соколов П. Н.
31. Суворов Г. А.
32. Столяров А. Ф.
33. Садыков Г.
34. Тукманов П. М.
35. Темерешев П. И.
36. Таныгин И. Н.
37. Торкунов А. А.
38. Федорова Е. Ф.
39. Федоров Н. П.
40. Фокеев И. С.
41. Чебоксаров Н. П.
42. Шайхетдинов Ш. Ш.
43. Шабарин Е. А.
44. Шабалин Н. Д.
45. Шишкин В. А.

ВКП(б) Обком членыш кандидатлан сайлыме

1. Анисимов Н. Ф.
2. Богданов В. Н.
3. Иванов К. В.
4. Конохин И. Д.
5. Лаптев П. Ф.
6. Мельников Д. И.
7. Мышляков П. А.
8. Мосолова А. Я.
9. Полысалов С. К.
10. Решеткин А. С.
11. Тихомиров Ф. А.
12. Товашов В. И.
13. Улыбин М. Е.
14. Флорентьев Л. Я.
15. Шеин П. В.

ВКП(б) Обком ревизионный комиссий членыш сайлыме

1. Крылов Е. А.
2. Марышев С. Г.
3. Похвалов Г. Ф.
4. Сизов А. И.
5. Танаков А. Т.

ВКП(б) Марийский Обкомын первый пленумжо

12 мартыште ВКП(б) Обкомын первый пленумжо эртыш.

Пленум ВКП(б) Маробком секретарь-шамычлан Кушнарев В. М., Мамаев Р. М., Ончуков М. А., Чебоксаров Н. П. йолташ-шамычым сайлен.

ВКП(б) Обком бюро составыш пленум Кушнарев В. М., Мамаев Р. М., Тукманов П. М., Ончуков М. А., Чебоксаров Н. П., Иванов М. Н., Кавалеров Т. И., Абрамов Я. И., Маракулин Д. Ф. йолташ-шамычым сайлыш.

ВКП(б) Обкомын оргинструкторский отдел вуйлатышылан Таныгин И. Н. йолташым, промышленный отдел вуйлатышылан Михеев В. И. йолташым, лесной отдел вуйлатышылан Кондратьев Г. И. йолташым, военный отдел вуйлатышылан Галкин И. О. йолташым, „Марийская Правда" газета редакторлан Маракулин Д. Ф. йолташым, „Марий Коммун" газета редакторлан Семенов Н. А. йолташым утвердитлыме.

Йошкар-Ола 7 №-ан школын 9 „А" классыштыже тунемше Ратманов Игорь 8-ше классыште (тиде школак) ПВХО дене занятийым эртара. Тудын кружокыштыжо 20 ученик ПВХО дене нормым сдатлаш ямдылалтыт.

Фото Г. Орловын.

Йошкар-Оласе 6 № ан средний школын 10 „Б" классыште СССР калык-шамыч историй урок. Снимкыште: отличница Е. Сенникова йолташ учительын йодышыжлан вашмутым пуа.

Фото М Чуршуковын.

Йоча творчествым кумдан шагаш

Морко районысо посна школа, пионерский отряд, самодеятельный кружок-шамыч йоча творчествын Всесоюзный олимпиадылан ямдылалтыт. Теве Нуж-Ключинский пелэ кыдалаш школышто (директор Павлов), Шиньша средний школышто (директор Тимофеев) да моло вереат самодеятельный кружок-шамычын пашаштым виянгдыме. Эреак йоча-шамычын утренник эртаралтеш. Старший класслаште тунемше-шамыч кокла гыч сай мурызо, куштызо, декламатор, музыкант-шамыч тӱрлӧ номерым исполнятлат.

Нуно тиде пашаште полшаш шке ача-аваштымат шупшыт (нунын деч ожнысо мурым мураш тунемыт, музыкальный инструментым налыктат). Олимпиадылан ямдылалтмаште учитель-шамычат активно полшен шогат.

Чыла вереак пашам тыге сайын шындыме огыл. Але шуко школа-шамыч олимпиадылан ямдылалтме паша гыч ӧрдыштӧ улыт. Тиде пашаште первичный комсомольский организаций-шамыч поснак полшен шогышаш улыт. Кажне кружок пашам ыштыже, йочан тунеммаштыже шинчымашым нӧлталаш полшыжо, творческий инициативыжым куштыжо, мастерствожым виянгдаш полшыжо. Теве тыгай корно дене олимпиадылан ямдылалтман да йочан творчествожым кумдан шарыман.

Олимпиада политический да художественный кӱкшӧ уровенеш эртыже манын, комсомольский пашаенг, отряд вожатый, учитель, искусствын мастерже, поэт, писатель, специалист-шамыч кугу полышым пушаш улыт. Тиде полыш лиеш гын, ме чынакак йоча-шамычын творчествыштым кумдан шарен кертына, Всесоюзный олимпиадыште участвоватлаш правам налына.

М. Семенов.

Кызытак полышым пуман

Йошкар-Ола заготлен пеленсе комсомольский организацийым 4 февральыште гына организоватлыме. Тыште чылаже 11 комсомолец шотлалтеш. Нуно самырыкак огыт ул, пашам сай шындышаш верч кучедалмаште активно полшышаш улыт.

Туге гынат, комсомолец-шамыч пашаште примерым ончыктымашышт уке. ВКП(б) историйым начар изучатлат. 11 комсомолец гыч ик комсомолецат 4 глава деч утла изучатлен огыл. Галкин да Кичигина йолташ-шамыч нигузеат 1 глава гыч лектын огыт керт, нуно эреак „жап уке" манын коштыт. Конспектым ик енгат огеш возо. Лекцийыш, консультацийыш да докладыш йӧршешат коштмашышт уке.

Участкылашке прикрепитлыме агитатор-шамыч, местный Советлашке сайлаш ямдылалтме жап деч вара, нимогай пашамат огыт ыште. 4 агитатор-шамыч ик беседа гычат эртарен огытыл. Комсомольский комитет (секретарь Червяков йолташ) нимогай мерымат приниматлен огыл.

Комсомолец-шамыч газетым, журналым пеш шагал лудыт.

Комсомольский порученийым начар шуктат. Теве Галкин йолташлан ПВХО ден ГСО кружок-шамычым организоватлаш шӱдымӧ ыле, но Галкин йолташ тидын нерген шоналтенат огыл.

Оборонно - физкультурный паша дене ответственный—ВЛКСМ комитет член—Дубинкина йолташ парняже денат тӱкалтен огыл.

Комсомолец-шамыч кокла гыч ик енгат ок соревноватле. Союзный дисциплина пеш лушкыдо. 28 февральыште комсомолец-шамыч толын огытылат, комсомольский собраний кӱрылтӧ, 7 мартышке кусарышт. 7 мартыштат тыгак лие. 11 комсомолец гыч 4 комсомолец гына собранийышке толыныт ыле.

Заготлен пеленсе комсомольский организацийлан ВЛКСМ Йошкар-Ола горком кызытак полышым пушаш.

В. Борисов.

Шымакшын нимогай пайдажат уке

СССР ден Марийский АСС Верховный Совет депутат-шамычын ӱжмышт почеш мемнан республикыште шуко колхозница-шамыч шымакшым, шарпаным, сорокам кудалташ тӱҥалыныт.

„Чевер-Ӱжара" колхозышто (Шернур район) учительница Н. О. Масленникова умылтарымаш пашам сайын ышта. Тыгак тиде пашаште комсомолец-шамычат активно участвоватлат. Садланак кызыт „Чевер-Ӱжара" колхозышто ятыр ӱдрамаш шымакшым кудалтен.

Теве колхозница—стахановка Фонарева йолташ погынымаште тыге ойлыш:

— Шымакшын нимогай пайдажат уке. Садланак мый кызыт шымакшым кудалтенам да моло ӱдрамаш-шамычымат шымакш кудалташ ӱжам.

Фонарева йолташын примерже почеш кызыт чылаже 30 ӱдрамаш шымакшым кудалтен.

Ф. Шабердин ден **И. Росляков.**

Тыгак „Партизан" колхозышто (Параньга район) тошто юла ваштареш талын кучедалыт. 1-ше мартлан 20 ӱдрамаш шымакшым кудалтыш.

Тиде колхозышто 106 сурт шотлалтеш. Ты шогышто 100 суртыштыжо кажне еҥын посна шӱргӱшгышыжӧ уло.

И. В. Айтуков.

50

Пионер ден школьник-шамычын Всесоюзный оборонный соревнованийышт

Кызыт ВЛКСМ ЦК, Осоавиахим Центральный Совет, ВЦСПС да РОКК исполком пионер ден школьник-шамычын Всесоюзный оборонный соревнованийыштым эртарат. Тиде соревнованийыште Йошкар-Оласе школа-шамычат участвоватлат.

1 март гыч 10 март марте школа кӧргысӧ соревнований-шамыч эртеныт. Йошкар-Ола 6 №-ан средний школышто 6 мартыште лӱйымаш дене соревнований лийын. Соревнованийыште чылаже 71 еҥ участвоватлен. Нуно чыланат первый верым налшаш верч кучедалыныт. Первый группа гыч (5—7 класс-шамыч) первый верыш Ю. Зыков лектын. Тудо 50 очко гыч 43 очком налын. Кокымшо верым Вершинин налын. Тудын результатше — 42 очко. Кумышо верыш З. Воробьева лектын. Тудо 40 очком поген.

Кокымшо группа гыч (8—10 класс-шамыч) первый верым 10 классын ученикше Л. Злобин налын. Тудо 50 очко налшаш гыч 47 очком налын. Кокымшо ден кумышо верыште А. Викторов ден Токарев улыт. Нуын результатышт 46 да 44 очко.

Гранат кышкымаш дене первый верыш И. Тюшин, Средин, Долгирев, Капустин да Поздеев лектыныт. 3 гранат гыч чыла окнашке логалтеныт.

Тыгак ГСО дене соревнований лийын.

Школа кӧргысо соревнованийыште сай результатым ончыктышо-шамыч олace соревнованийыште участвоватлаш тӱҥалыт.

7 мартыште 7 №-ан средний школышто лӱймаш дене соревнований эртаралтын. 39 ученик-шамыч кокла гыч 9 классыште тунемше Петя Кремнев эн сайын лӱйыш. Тудо 50 очко налшаш гыч 46 очком нале.

Кокымшо верыш А. Бомбицкий лектын. Тудо чылаже 44 очком поген. Кумышо верыш А. Черкасов, Г. Орлов, Потехин лектыныт. Нуно чыланат 42 очко гыч налыныт. Соревнованийлан йоча-шамыч ончылгочак ямдылалт шогеныт.

Но каласаш кӱлеш, Йошкар-Оласе южо школа-шамыч соревнованийлан формально гына ямдылалтыныт. Теве 8 №-ан школа ученик-шамычым винтовка, противогаз-шамыч дене обеспечитлен огыл. Тыгай факт-шамыч моло школлаштат лийыныт. Тыгак соревнованийлан ямдылалтмаште оргкомитет (председатель Чепаев йолташ) ден Осоавиахим горсовет нимогай полышым пуэн огытыл.

Ал. Герасимов.

Кӱкшӧ урожай верч виян кучедалыт

„За оборону" колхоз (Сотнур район) тений кӱкшӧ урожай верч виян кучедалеш. Пасушко 1820 воз терысым лукмо, 2 тонн минеральный удобренийым Йошкар-Ола гыч шупшыктымо, 6.7 тонн ломыжым погымо да 35 гектареш лум кучымашым ыштыме. Комсомолец Я. Сидоров йолташ шкетын 1 тонн ломыжым поген.

Колхоз шошо агалан тӱрыс ямдылалт шуын.

Н. Иванов.

Металлым погат

1-ый мартыште лекше „Рвезе Коммунист" газетын „Эллан тӱжем тонн металлым арален кодена" ончыл статьяжым обсуждатлымек, „10 лет МАО" колхоз (Йошкар-Ола район) пеленсе комсомольский организаций металл погашлан 7-еҥан бригадым организоватлен.

Кызыт тиде бригада колхозник-шамыч деч 5 центнер металлым поген. Комсомолец-шамыч металлым ончыкыжымат погаш решитлышт.

Л.

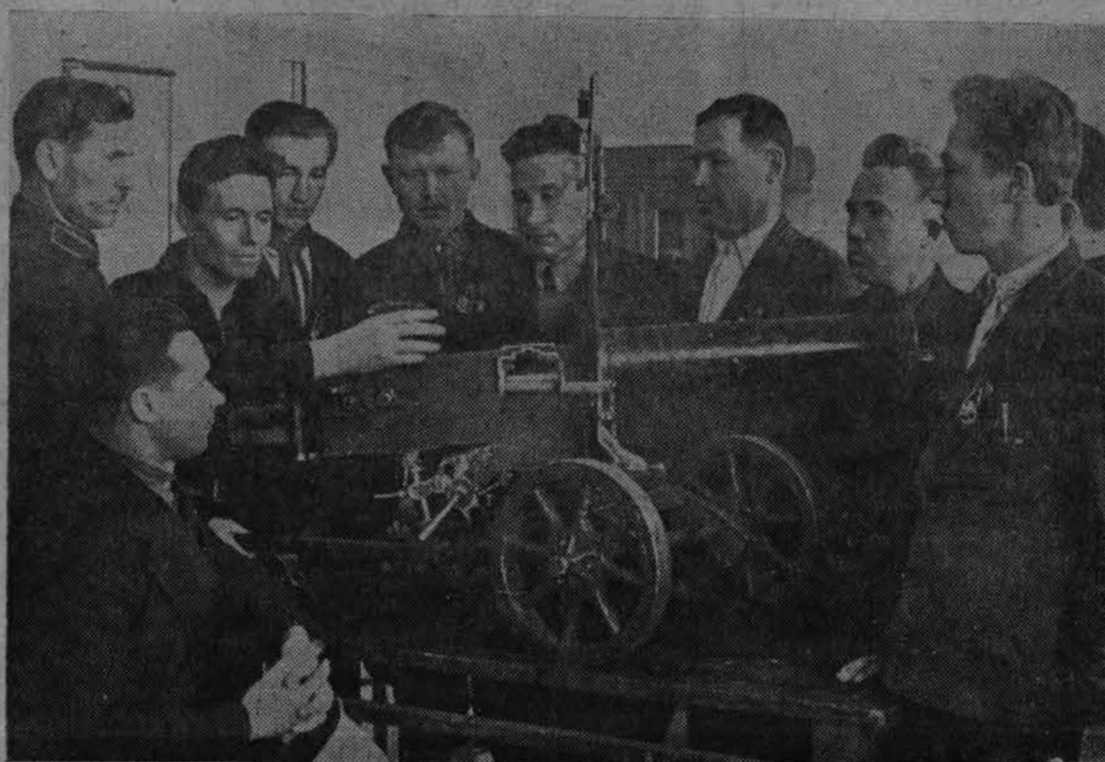

Ял озанлык техникумысо студент-шамыч коклаште станковый ден ручной пулеметым изучатлаш кок кружокым организоватлыме.

Снимкыште (шола гыч первый): военрук Т. А. Димитриев йолташ станковый пулемет дене занятийым эртара.

Фото М. Чуршуковын.

РОНО полышым пушаш

Шале сельсовет пеленсе (Морко район) лудмо пӧрт масса коклаште культурно-массовый пашам пеш начар ышта. Лудмо пӧртышкӧ газета, журнал-шамыч пеш шагал толыт. Художественный литература пеш шагал. Улыжат тошто книга-шамыч веле.

Лудмо пӧрт вуйлатыше чӱчкыдын вашталтеш. Теве февраль тылзыште гына кум еҥым вашталтыме. Кызыт избачлан Иванов Николай шога. Тудо шке пашажым йӧршеш огеш ыште лудмо пӧрт шукыж годым тӱкылымӧ шинча.

Пырдыж газета 10 колхоз гыч ик колхозыштат огеш лек. Неграмотный ден малограмотный-шамыч туныктымашым сельсовет кӧргыштӧ пеш начар шындыме. Тиде лудмо пӧртын пашажым саемдаш Морко РОНО-лан кызытак кӱлеш мерым ыштыман.

М. С. Семенов.

Йоча творчествын Всесоюзный олимпиадыже

„Культурный айдемым воспитатлымаште кок вий утларак успешно полша: искусство ден наука" М. Горький.

Йоча шамыч коклаште массовый пашам шарышаш верч да искусство, наука ден техникын чыла областьыштыжат йоча самодеятельный творчествым вияҥдышаш верч, йоча-шамычын талантыштым, способностьыштым выявитлышаш верч ВЛКСМ ЦК-н X пленумжо йоча творчествын Всесоюзный олимпиадыжым эртараш ыштен. Олимпиада 1940 ий август тылзыште Москваште эртаралтеш. Тыште массовый йоча самодеятельностьын эн сай сеҥымашыже-шамыч да йоча творчествын утларак талантливый представительышт ончыкталтыт. Йоча-шамычын изобретательный искусство ден техника областьысе пашаштым ончыктымаш выставкыште организоватлыме лиеш.

Олимпиадылан ямдылалтмаште чыла школа, учитель шамыч, комсомол активно участвоватлышаш улыт. Кажне школа олимпиадыште участвоватлаш правам налшаш верч кучедалшаш. А олимпиадыште лач „отлично" да „хорошо" отметка дене тунемше-шамыч гына участвоватлен кертыт.

Олимпиадылан ямдылалтмаш школлаште социалистический соревнованийым шарымашке, кӱкшӧ успеваемость, сознательный дисциплина верч кучедалмашке, второгодничествым пытарымашке виктарыме лийже.

Кызыт чыла школлаште художественный самодеятельный вечерым, юный техник, натуралист, художник-шамычын пашаштым ончымаш выставкым организоватлаш кӱлеш. Тыгак оборонный ден физкультурный соревнований, юный математик, физик, химик-шамычын олимпиадыштым эртарыман. Йоча творчествын самодеятельностьшын школьный смотржо деч вара районный, городской да областной смотр-шамыч лийыт. Тиде смотрлаште йоча художественный самодеятельный олимпиада, юный техник ден натуралист-шамычын пашаштым ончымаш выставка, школьник-шамычын оборонный ден физкультурный соревнованийышт, чоҥеш тыше ден ийше модель-шамычын состязанийышт, юный математик ден химик, физик-шамычын пашашт ончыкталтыт.

Кызыт мемнан республикыште олимпиадылан ямдылалтмаш кумдан шарлен. Теве тиде кечылаште Юринский, Майдановский, Быковский школлаште (Юрянский район) йоча творчествын школьный смотржо-шамыч эртаралтыныт. Смотрышто чылаже 350 номерым ончыктымо.

Республикыште чыла школлаште гаяк самодеятельный художественный кружок-шамыч существоватлат. Ятырже пашам сайын ыштат. Теве Морко район, Нуж-Ключинский неполный средний школышто хоровой, драматический, фото кружок-шамыч кугу популярность дене пользоватлат. Йошкар-Оласе 5 № школышто хоровой кружок пытартыш жапыште шке пашажым тӱҥгычак саемден, кызыт йоча творчествын олимпиадыжлан виян ямдылалтеш.

Олимпиада йоча-шамычым художественный воспитатлымашын эн сай показательже-шамычым, самырык поэт, талантливый музыкант, композитор, мурызо, куштызо, артист, скульптор, художник-ш а м ы ч ы м выявитлышаш.

Йоча техвический творчество шке декыже эн серьезный да внимательный отношенийым йодеш.

Тиде пашан значенийже утларакшым ВКП(б) XVIII с'ездыште Молотов йолташын средний школлаште тунемше-шамычым ончыкыжым практический пашалан ямдылыме нерген ыштыме указанийже шамыч деч вара кугу значенийым н а л е ш. Советский школьник-шамычын внешкольный пашашт гыч эн интересныйлан, эн кумда верым налын шогышылан, содержаний шот дене эн поянлан юный натуралист-шамычын пашашт шотлалтеш. Тудо йоча-шамычын шинчымашыштым кумдангда да тидын дене пырляк социалистический ял озанлыклан кӱлеш практический полышым ышта. Юный натуралист-шамыч у сорт шыдаҥгым, пареҥгым, олмам, помидорым, ковыштам, шоптырым, эҥежым куштат. Нуно имне, пий, пырезе, чыве, мӱкш, кролик да моло-шамыч денат шефствоватлат.

Замечательный инициативылан пионерка Нина Неклюдован инициативыже шотлалтеш. Т у д о Йошкар Армийлан имньым воспитатлен куштен. Тыгак Шернурлен район, Мустай неполный средний школын ученикше Чемоданов Филимон кролик-шамычым кушта. Кызыт тудын 23 кроликше уло, а шошо марте 100 вуйыш шуктынеже. Чемоданов школышто ик примерный ученик. Тудо тунеммаштат отличник.

Кызыт утларакшым школлаште оборонно-физкультурный пашам шараш кӱлеш. Ученик-ш а м ы ч коклаште значкист-шамычым шукемдаш тыршыман.

Олимпиадым кӱкшӧ политический, художественный уровенеш эртарышашлан лийын кызыт олимпиадылан ямдылалтмашке комсомольский пашаеҥ-шамычым, вожатый, учитель, искусствын мастерже, драматург, композитор, поэт-шамычым ушыман. Нуно йоча-шамычлан у инцинировка, муро, стих-шамычым ямдылышаш улыт. Но туге гынат, тиде пашаште ятыр учитель-шамыч кӱлеш семын огыт участвоватле. Тиде лаша комсомольский ден пионерский пашаеҥ-шамычын пашашт манын нуно шонат. Тыгак артист ден композитор-шамыч нергенат каласыде огеш лий. Маргостеатр але мартеат нимом ыштен огыл. Школлашке каен, ученик-шамычын инициативыштым нӧлталме олмеш Маргостеатр пашаеҥ-шамыч деч чӱчкыдын тыгай мутым колаш лиеш:— „Кунар тӱлаш тӱҥалыда?.." Тидын дене пырля сай тӱҥалтыш-шамычым ончыкташ кӱлеш. Маргостеатрын музыкальный частьшым вуйлатыше Миронов йолташ олимпиадылан ямдылалтмашке активно участвоватла. Тудо Йошкар-Ола пионер пӧрт пелен кугу хоровой кружокым организоватлен, ятыр марий муро-шамычым возен.

Йоча-шамычын Всесоюзный олимпиадыштышг мемнан республика марий калыкын кушкын шогышо культуржым ончыктышаш улеш. Но туге гынат, олимпиадылан ямдылалтмаште але ятыр ситыдымаш уло. Олимпиадылан ямдылалтмаште школын кугу верым налын шогышыжым южо йолташ-шамыч алят умлен огытыл. Теве Йошкар-Ола 4 № средний школышто олимпиадылан кружок-шамыч начар огыл ямдылалтыт, а успеваемость кодшо пел ий дене таҥгастарымаште ятыр ӱлык волен.

Посна ВЛКСМ райком-шамычат олимпиадылан ямдылалтмаш дене кӱлешын огыт заниматле. Але марте Кырык-Марий райкомол оргкомитетымат создатлен огыл. Садланак школлаште нимогай пашат огеш ышталт. А Шернур, Косолоп районлаште оргкомитет-шамычым создатленыт, но нуно пашам йӧршеш огыт ыште.

Олимпиадылан ямдылалтмаште улшо ситыдымаш-шамычым кӱчык жапыште пытарен ВЛКСМ ЦК X пленумын решенийжым честь дене шуктена.

А. Замятин.

ВЛКСМ Обкомын секретарьже, йоча творчествын Всесоюзный олимпиадыжлан ямдылалтмаш паша дене оргкомитетын председательже.

Отв. редактор—
К. А. ЛЕНСКИЙ.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: Мар. АССР, г. Йошкар-Ола, Дом Советов, 4 этаж, № комнаты 69—70, № телефона 90.
Упол. Главлита МАССР А—249. Йошкар-Ола, 1-ая типография Маргосиздата.